

Hjemfallsutvalgets innstilling – NOU 2004:26

Hjemfallutvalget ble nedsatt ved kongelig resolusjon 4. april 2003 og har bestått av følgende 12 medlemmer:

Tore Vestbakke (leder), Kristiansand, advokat
Johan Fr. Remmen, Oslo, advokat
Lars Sørgard, Bergen, sjefsøkonom
Per Håkon Høisveen, Oslo, ekspedisjonssjef, Olje- og energidepartementet
Frode Karlsen, Bergen, avdelingsdirektør, Finansdepartementet
Elena Bråten, Oslo, rådgiver, Moderniseringsdepartementet¹
Hans Olav Felix, Oslo, forbundsleder, Landsorganisasjonen i Norge
Caroline Lund, Oslo, advokat, Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar
Gunnar Martinsen, Ringsaker, advokat, Energibedriftenes landsforening
Kristine Ryssdal, Oslo, advokat, Prosessindustriens Landsforening
Merethe Storødegård, Stjørdal, regionsdirektør, Samarbeidende kraftfylke
Britt S. Nordlund, Harstad, fylkesvaraordfører, Kommunenes Sentralforbund

Utvalget skulle utrede en videreført hjemfallsordning og utformingen av denne. Utvalget skulle også vurdere behovet for endringer i det nåværende hjemfallsregimet og konsekvensene av å oppheve hjemfallsinstituttet.

Utvalgets innstilling er basert på flertalls- og mindretallsforslag. Utvalget gir følgende anbefaling for et fremtidig hjemfallsregime:

Hjemfallvilkårets innhold

Utvalgets flertall på ni medlemmer går inn for løsninger som innebærer at konsesjonæren på hjemfallstidspunktet har en ubetinget rett til en andel i det hjemfalte anlegg eller en andel av det hjemfalte markedsverdi. Blant dette flertallet er det imidlertid ulikt syn på det konkrete innholdet i konsesjonærens rettsstilling.

Seks av disse medlemmene foreslår et partielt hjemfall som omfatter 2/3 av fall og kraftanlegg. Den resterende eierandel på 1/3 forblir hos konsesjonæren, med en rett for staten til å innløse konsesjonærens eierandel dersom særlige samfunnsmessige hensyn gjør seg gjeldende.

Tre av medlemmene går inn for en modell med tradisjonelt hjemfall til staten med kompensasjon i form av etteroppgjør til konsesjonær. Kompensasjonen skal tilsvare 20 prosent av hjemfallsobjektet. Staten skal ut fra gitte rammer stå fritt til å beslutte om oppgjøret skal skje i form av økonomisk vederlag eller eierandel.

Et annet mindretall på tre medlemmer går prinsipielt inn for transaksjonsmodellen, hvor nye konsesjonsregler for offentlig eide kraftverk først utløses ved salg av eierandeler. Subsidiært går disse medlemmer inn for den såkalte rettighetsmodellen, hvor de

¹ På grunn av permisjon har avdelingsdirektør Steinar Hauge fra Moderniseringsdepartementet møtt i hennes sted.

offentlige konsesjonærer som på hjemfallstidspunktet mister sine konsesjoner på grunn av de nye reglene, gis rett til 45 prosent av kraftanlegget eller dets verdi.

Konsesjonsperiodens lengde

Utvalgets flertall på sju medlemmer foreslår at konsesjonsperioden settes til 75 år. Utvalgets fem øvrige medlemmer foreslår konsesjonstid på 60 år. Hjemfall inntreffer når konsesjonsperioden er utløpt.

Implementeringsmetode

Et flertall på ni medlemmer legger til grunn at den fremtidige hjemfallsordning innføres etter lovtidspunktmodellen. Det vil si at vilkår om hjemfall pålegges fra lovendringsdato.

Mindretallet på tre medlemmer mener prinsipalt at ny hjemfallsordning bør innføres ved den såkalte transaksjonsmodellen. Det vil si at vilkår om hjemfall pålegges ved salg av eierandeler.

Eksisterende private konsesjoner

Et flertall på sju medlemmer legger til grunn at de private konsesjoner omgjøres slik at de gis ny konsesjonsperiode fra lovendringstidspunktet og med samme hjemfallsinnhold som det utvalgets flertall foreslår for offentlige konsesjoner. To av disse medlemmene forutsetter at også fremtidig bruk av kraften skal knyttes opp til industriproduksjon i Norge.

Mindretallet på fem medlemmer mener de private konsesjonærenes rettigheter i dag skal være uendret.

Fordeling av verdier ved hjemfall

Utvalget foreslår at vertskommunenenes lovbestemte rett på inntil en tredjedel av verdien eller andel av kraftverket videreføres. Utvalget foreslår en ny fordeling som modererer overføringen til kommuner som allerede har store inntekter fra kraftutbygging.

Utvalgets flertall på ni medlemmer foreslår en ordning der det overskytende innenfor tredjedelen, etter at vertskommunene er tildelt verdier eller eierandel, overføres til en større region.